

Utdrag ur

HELLVI KYRKA GOTLAND VÅRD- OCH UNDERHÅLLSPLAN 2007

Ansvariga för vård- och underhållsplanen

Inför upprättandet av denna vård- och underhållsplan för Hellvi kyrka har kyrkan och kyrkogården besiktigats av undertecknad.

Ansvariga för vård- och underhållsplanens olika delar anges här nedan.

(Namn inom parentes anger dock att i planen endast använts där angivet besiktningsprotokoll eller åtgärdsprogram, upprättat av resp. namngiven konsult.)

Kyrkobyggnad	Arkitekt Jan Utas
Elinstallationer och åskskydd	(Elingenjör Peter Ström)
Kyrkogårdsmur	Arkitekt Jan Utas
Kyrkogård	Arkitekt Jan Utas
Växtlighet på kyrkogården	(Kyrkogårdsing. Johan Arvidsson)
Kalkmålningar	Ej utsedd
Stenarbeten	Ej utsedd
Inventarier av trä	Antikvarie Bodil Mascher
Inventarier av metall	Antikvarie Bodil Mascher
Inventarier av sten	Antikvarie Bodil Mascher
Textilier	(Textilkonsultfirma Lotine)
Kyrkklocka/-or	(Ing. Ingvar Rohr; ej besiktigat)
Övriga inventarier	Antikvarie Bodil Mascher

Källförteckning

Otryckta källor

Handlingar i Riksantikvarieämbetets arkiv, ATA, Stockholm

Handlingar i Gotlands fornsals arkiv, Visby

Inventering av inventarierna i Hellvi kyrka 2003-05, utförd av Birgitta Lerberg m.fl.

Inventering av Hellvi kyrkogård, utförd 1996 av antikvarie Roger Öhrman, Gotlands fornsal.

Program för utvändiga reparationsarbeten på Hellvi kyrka, upprättat 1998 av arkitekt Jan Utas, Visby.

Program för invändiga reparationsarbeten i Hellvi kyrka, upprättat 2005 av arkitekt Jan Utas, Visby.

Tryckta källor

Ahlqvist, Barbro, Vägledning för Hellvi kyrka, u.å.

Inventarium över svenska orglar 1989:II, Linköpings och Visby stift, red. Tore Johansson, 1990.

Lagerlöf-Svahnström, Gotlands kyrkor, 1991.

Söderberg, B. G., Gotländska kalkmålningar 1200-1400. 1971.

Rohr, I., Gotlands kyrkklockor och ringningsseder, 1985.

Svahnström, Gunnar och Karin, Måleri på Gotland 1530-1830. 1989.

Strelow, Hans Nilssøn, Cronica Guthilandorum, 1633.

Sveriges Kyrkor, Gotland bd 2, 1935.

Utas, Jan Andréasson-, Om gotländska valv, examensarbete i Arkitekturens teori och historia, Chalmers tekniska högskola, 1971.

Händelselista

ÅR	BYGGNADSDEL ETC.:	REF.
1100-tal	En romansk kyrka med kor och långhus, av vilka numera endast delar av västra gaveln återstår, byggdes (byggnadstiden anges till "1000- eller 1100-talet").	SvK
Rom. tid	Tornet byggdes (SvK anger "troligen 1100-talet").	GK, SvK
Medeltid	Gravtumba av kalksten över kyrkoherde Halvartus på kyrkogården (stod ursprungligen vid korportalen).	SvK
1243	Gravhäll (numera delad) i golvet, lagd över Olaus från Långers.	SvK
o.1250	Koret och långhuset byggdes av Lafrans Botvidarson från Eskelhem (SvK anger byggnadstiden för långhuset till "trol. 1239" och för koret till "trol. 1240-talet").	Inskr, GK, SvK
1534	Tornets övre partier rasade vid en storm, och delar av övriga kyrkan skadades. Dragankare av trädstam. Sannolikt murades delar av långhusets båda västligaste valv om vid detta tillfälle.	Strelow, GK SvK GF
1627	Katekismustavla signerad Jochum Maller (Målare).	GKS, GK
1633	Predikstolen.	GK, SvK
1600-tal	Epitafium av sandsten över rådmannen Lars Mattsson och hans son lantmätaren Matthias Schilder samt dennes hustru Maria Schonfeldt (SvK antar att epitafiet uppsatts över Lars Mattsson).	GK, SvK
1683	Årtal i gamla vindflöjeln.	GF
s. 1600-tal	Dopfunten av sandsten.	GK, SvK
1704	Läktaren (ursprungligen placerad i väster) byggdes. Barriären målades av Christian Lorentz Numens. Dopfunten	GK, SvK GKS Inv
t. 1700-tal	Altartavlan, skänkt av kalkpatronen Anders Fries, S:t Olofsholm.	GK
1726	Altartavlan målades. Epitafiet målades om.	GK, SvK SvK
1700-tal	Bänkinredningen (SvK anger att fyllningarna målades "omkr. 1700").	GK, SvK
o. 1800	Läktaren utvidgades, troligen för att ge plats åt en orgel.	SvK
1821	Ny eller starkt reparerad tornhuv.	GK, Inskr

ÅR	BYGGNADSDEL ETC.:	REF.
1826	Kyrkklockan gjuten av Samuel Ch. Grönwall, Stockholm.	GKR
1849	Mässingljuskrona.	SvK
1854	Bänkinredningen och läktaren övermålades med brun färg.	SvK
	Orgel av Carl Gustav Cederlund, Stockholm.	ISO
1850-tal	Sakristian byggdes.	GK, SvK
	Gravtumban på kyrkogården flyttades till sin nuvarande plats.	SvK
1921	Kyrkogården utvidgades.	SvK
1926-27	Restaurering efter förslag av arkitekt Anders Roland, Stockholm (SvK anger 1927):	GK, SvK
	– 1700-talsfärgsättningen på bänkinredningen och läktaren togs fram.	SvK
	– Värmeledning installerades.	SvK
	– Ny altarring efter förslag av arkitekten Arre Essén.	GF
1949-50	Yttre och inre restaurering efter förslag av länsarkitekt Olle Karth, Visby:	GF
	– Tornhuven reparerades (bl.a. med spikreglar och plåtbleck på högbenen), hänggränna av trä sattes upp på densamma och vindflöjeln förnyades.	
	– Åskledare.	
	– El för belysning och värme installerades.	
	– Väggen mot ringkammaren och en stöpelare i västra delen av långhuset revs, de västligaste valven rekonstruerades och ett "förstärkningsvalv" av tegel murades in under tornets tunnvalv (på förslag av länsarkitekt Olle Karth).	
	– Orgelläktaren ändrades.	
	– Kalkning av väggar och valv i kyrkorummet.	
1956	Läktaren flyttades till norra långhusväggen efter förslag av länsarkitekt Olle Karth, Visby.	GK GF
1957	Ny orgel av Lindegrens orgelbyggeri AB, Göteborg (ISO anger tidpunkten till 1956).	GF, ISO
ca 1985	Reparation av långhustaket tegeltäckning på södra takfallet.	GF
1988	Omläggning av golvet på altaravsatsen, samt golvet i sakristian.	GF
	Nya stegar och vilplan i tornhuven.	GF
	Sandstensepitafiet reparerades och konserverades.	GF
1997	Katekismustavlan konserverades.	GF
1999	Gravtumban restaurerades.	GF

ÅR	BYGGNADSDEL ETC.:	REF.
-----------	--------------------------	-------------

2001	Utvändig restaurering efter förslag av arkitekt Jan Utas, Visby, med entreprenör NärBygg AB:	GF
	– Tegeltaken över kor, långhus och sakristia lades om.– Reparation av takkonstruktionerna och bortrivning av skorstensstocken.– Reparation och kalkavfärgning av fasadputsen på hela kyrkan.– Tätning av portar.– Inspektionsbryggor och belysning på vindarna.– Reparation av stigluckan genom omläggning av faltaket och putslagning och kalkning av fasaderna.	

Förkortningar:

ATA	Riksantikvarieämbetets arkiv, Stockholm.
GF	Gotlands fornsals arkiv.
GK	Lagerlöf-Svahnström, Gotlands kyrkor, 1993.
GKR	I. Rohr, Gotlands kyrkklockor och ringningsseder, 1985.
GKS	Gunnar och Karin Svahnström, Måleri på Gotland 1530-1830. 1989.
ISO	Inventarium över svenska orglar 1989:II, Linköpings och Visby stift, red. Tore Johansson, 1990.
Inskr	Inskrift i kyrkan
Inv	Kyrkoinventarieinventeringen, Hellvi kyrka.
o.	omkring
s.	sent
Strelow	H. Nilssøn Strelow, Cronica Guthilandorum. 1633.
SvK	Sveriges Kyrkor, bd 2, 1935.
t.	tidigt